

Halmos Béla 1946. június 4-én, a Trianoni békeszerződés évfordulóján született Szombathelyen – saját megfogalmazásában nem véletlen egybeesésből, hanem, hogy a Trianon által szétszabdalt magyar nemzetet összehegedülje.

1969-ben fordult figyelme a népzene felé, amikor egy aquincumi nemzetközi diáktáborban ráébredt, hogy a környező országokból érkező egyetemistákkal ellentétben a magyarok nem ismerték saját népdalaikat.

A doktori címet 1987-ben Ádám István „Icsán” és bandája – egy széki zenekar monográfiája című dolgozatával szerezte meg

Munkássága nagyban hozzájárult ahhoz, hogy az UNESCO 2011 novemberében felvette a táncház módszert a szellemi kulturális örökségek listájára, azon belül a legjobb megőrzési gyakorlatok regiszterébe. Halmos Bélával a 20 éves táncházmozgalom évfordulóján 1992. június elején beszélgettünk az EMKE-ben.

Amikor 1980. augusztus 28-án Ádám István elment az élők sorából, egy román ember azt mondta volt: „Mehalt a tempó Széken, meghalt a muzsika. Szék, de talán az egész Erdély legcsillogóbb tehetségű falusi muzsikusa sírba szálltának híre akkor Magyarországon nem igen számított, mint ahogy ma sem számítana sajtóeseménynek. Budapesti ismerősei közül is csak néhányan kísérték ki a mestert a temetőbe, hogy megadják neki a végtisztességet: a tanítvány, Halmos Béla muzsikáljon néki a legeslegutolsó útján.

Manapság, amikor minden vendéglőt, kocsmát, presszót, fürdőhelyet, nyaralót, otthont, áruházat, iskolát előnt a popzene, divatosan szólva nem túl piackonform riportot készíteni arról, hogy húsz évvel ezelőtt, 1972. május 6-án rendezték meg (széki mintára) az első magyarországi táncházat a fővárosban. A Kodály-módszer születésének földjén ugyanis sokak szemében változatlanul szemétre söprenődő a népi muzsika. Az idegenkedést valószínűleg nemcsak a népi jelleg okozta, hanem a magyar jelző is.

Pedig hát - ahogy Halmos a Zöld övezete című kulturális –ökológiai és önismereti első számában is írja – a táncház (kifejezve nemcsak a magyarság, hanem az egész emberiség számára szükséges, természetes életérzést, modern életfilozófiát) világszerte példaként szolgál(hat) az eltűnőfélben lévő nagy ki tudja, mivé átalakuló, hagyományos kultúrák megfelelő a jövőben is alkalmazható elemeinek tovább éltetésére. Ilyen felfogásban hozzájárulhat az örökölt nemzeti hagyományok és a formálódó egyetemes világkultúra között ma még fennálló feszültségek oldásához és egy működőképes kapcsolatrendszer kiépítéséhez. Ez nem elméleti föltevés, hanem a táncházmozgalom két évtizedes gyakorlatából származó hazai és külföldi tapasztalatok és visszajelzések összegzése.

Vajon tudunk-e valamit is kezdeni ezekkel a tapasztalatokkal 1992-ben, s ezzel a mozgalommal is persze, aminek kezdeteinél ott találunk egy fiatal építészt, akit történetesen ugyancsak Halmos Bélának hívnak? Számos szakértő ugyanis azt állítja: a táncház ügye válságban van, és a mozgalom, amely - a politikai nyomás ellenére – a 70-es években oly ígéretesnek látszott, sokat veszített vonzerejéből.

Ami a politikai nyomást illeti, erről nekem mindig az jut eszembe, hogy vajon mi lenne a sarjadó hóvirágból, ha február elején nem kellene a hideg a fagy és a hó kihívásait komolyan venni? - kérdi Halmos, a 46 éves muzsikus.

Ma is úgy vélem, az akadályok, szorítások a minőségnek dolgoztak, ugyanolyan csöndességgel, mint amilyenel annak idején az Erdélyt járó amatőr gyűjtők bajkeverő lelkesedését hűtögették Romániában a hírhedett szálláskorlátozó rendeletek kihirdetése után.

-Mi kellett ahhoz, hogy valaki az ígéretes építészti pályát odahagyja 1970-ben, friss diplomával a zsebében, egy bizonytalan státus, a magyar népzene hívatásos művelése érdekében ?

- Az 1969-es év hozta meg. Évfolyamtársammal, Sebő Ferencsel együtt jelentkeztünk a Röpülj páva dalversenyre, amin – eléggé „eredeti” módon - gitárkíséréssel előadott népdalokkal szerepeltünk. A megoldás eleve nem hozhatott sikert számunkra, de az esemény fogadtatása valamit nyilvánvalóvá tett előttünk: megjelent a népművészet újrafelfedezésének, - értelmezésének társadalmi igénye. Az akkor a mi fülünknek egzotikusnak tűnő eredeti népzene ismertetésében kiemelkedő szerepe volt Martin Györgynek, Kallós Zoltánnak, Sárosi Bálint rádióelőadásainak, illetve a Vargyas Lajos vezette Népzenekutató Csoportnak. Az említett körülmények - s hogy a hívatásos zenészek elzárkóztak ennek a zenének az interpretálástól - meggyőztek arról, ha más nem hajlandó rá, akkor egy építésznek kell megtanulnia széki muzsikát játszani.

-Mikor találkoztál először Ádám Istvánnal?

-Még 1972. karácsonyán. Nagyon szerencsésnek mondhatom magamat, hogy ezzel az emberrel kapcsolatba kerültem, aki életében meghagyta a fiainak, hogy fogadjanak testvérükké. hogy ugyan egy cigányul, magyarul, románul és „zenéül” is írástudatlan muzsikust, de igazi alkotóművészt tekinthettem mesteremnek. S ha akarod muzsikásapámnak

- Valószínűleg sokan megkérdezték tőled, hogy te, aki modern aranyásóként Erdélyben kincsre leltél, miért adtad ki azt a kezzedből? Azzal ugyanis, hogy oktatni kezdted, amit ott tanultál, létrehoztad a saját konkurenciádat.

-Zenésztársaimmal több száz hazai és külföldi zenészt tanítottunk meg a táncházi muzsika művelésére. Egyebek között ennek köszönhető, hogy ma száz táncházi együttes működik nálunk, valamint a környező országokban, Európában, az Egyesült Államokban és Kanadában. Örülök ennek a „konkurenciának”.

- Talán mégsem ilyen eszményi a kép, hiszem 1978. után, amikor felhagytál az előadóművészettel, egyszer csak az építési pályán találtak azok, akik figyelemmel kísérték sorsodat.

- Nagyon összetett és bonyolult kérdések ezek. Tény, hogy a 70-es évek végén, nyolcvanas évek elején elkezdődött a szakmában egy pozícióharc, amiben azonban nem akartam részt venni. Az építészti pálya viszont lehetővé tette a kellő távolságtartást. Mindazonáltal az 1991. decemberéig tartó időszakban adatott meg számomra, hogy tudományos fokozatot szerezzek, és három éves aspirantúra után kandidátusként is részese lehessenek a korszerű népzenei kutatásnak. Az idén februártól az a furcsa helyzet állt elő, hogy a Magyar Művelődési Intézetben kaptam állást. Ám az évek során összegyűjtött anyag korábbi munkahelyemen az Zenetudományi Intézetben lelhető föl, ahol viszont a hangszeres népzene egy ideje kiesik az

A táncházmozgalom prímása

Írta: Valkó Béla

2019. június 03. hétfő, 08:38

intézet tevékenységi köréből.

Terveid?

Szeretnék normálisan élni. Ha például Hollandiában születek, és ott a népzenei mozgalom egyik vezetőjévé válok, biztosan megengedhetem magamnak, hogy egy évben egyszer elmenjek a családommal együtt hosszabb időre valahová, hogy együtt legyünk, és csak magunkkal törődjünk. De hát erre nem futja, s mivel sem az elveimből, sem az addigi gyakorlatomból nem akarok engedni, a család bánja a hivatásomat. Nézd! Két felnőtt lánnyal s a feleségemmel lakunk egy kétszobás lakásban. Dolgozni, pihenni ilyen föltételek között elég nehéz...

Valkó Béla

Halmos Béla 67 éves korában, 2013. július 18-án hunyt el. Augusztus 9-én több mint száz muzsikusz zenei kíséretével temették a Farkasréti temetőben.

Heti Magyarország, 1992. június 5.

Nyitóképf forrás: MTI / Kollányi Péter